

УДК 94 (477) : 980.6 (583) «1921»

ГЕНЕРАЛ В. ПАВЛЕНКО vs МІНІСТРА О. КОВАЛЕВСЬКОГО: СПРОБА РЕКОНСТРУКЦІЇ КОНФЛІКТУ МІЖ ДВОМА ЧЛЕНАМИ УРЯДУ УНР В ЕКЗИЛІ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ZNіO ТА ЦДАВО УКРАЇНИ)*

Ігор Срібняк

Київський університет імені Бориса Грінченка
Україна, 04053, м. Київ, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2
e-mail: i.sribniak@kubg.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9750-4958>

Перебіг конфлікту між двома згаданими у назві статті міністрами уряду УНР до сьогодні є практично невідомий загалу дослідників історії української політичної еміграції міжвоєнного часу. Між тим докладніше його вивчення дозволяє повніше зрозуміти дуже непрості шляхи комунікації між інтернованою армією УНР з одного боку, та урядовими структурами, міністрами з іншого [2], які у 1921 р. були значною мірою позначені майже перманентним прихованим протистоянням, коли йшлося про розподіл коштів для їх утримання.

Віктор Павленко

Конфронтація у площині «армія-уряд» набула особливого загострення влітку-восени 1921 р., коли відбувалось, з одного боку – постійне обмеження обсягів грошового та матеріального утримання інтернованих вояків-українців зі сторони польської влади, а з іншого – значна частина ресурсів спрямовувалась на забезпечення потреб Партизансько-Повстанського штабу при Головній команді

Військ УНР, заходами якого підготовлювалось загальне повстання проти більшовиків в Україні.

Олександр Ковалевський

Міністри уряду УНР генерал-хорунжий В. Павленко [1; 3, с. 322] й О. Ковалевський виявилися на самому вістрі цього протистояння, причому генерал вдався до цілком «непарламентських» методів у доведенні своєї правоти опонентів. Але найголовнішим спонукальним чинником до загострення стосунків між міністрами стала, на думку автора статті, нездатність керівника уряду (П. Пилипчука) організувати належним чином його діяльність і віднайти баланс між потребами інтернованих вояків-українців і бажаннями окремих міністрів, які були призначені «за квотою» Української народно-республіканської партії (УНРП), до якої належав і прем'єр-міністр. Ускладнювала ситуацію й та обставина, що кабінет П. Пилипчука був призначений С. Петлюрою у непарламентський спосіб – після припинення діяльності Ради Республіки.

* Дану статтю підготовлено завдяки сприянню Студіуму Східної Європи (Studium Europy Wschodniej) Варшавського університету, за ініціативи якого 2014 р. була започаткована щорічна Нагорода імені Івана Виговського (під почесним патронатом Президента Польщі), що вручається рішенням її Капітули з числа делегатів від 25 університетів і вищих шкіл Польщі – *авт.*

Конфлікт двох вищих урядовців УНР мав свою передісторію, яка була пов'язана з неефективністю роботи Ради міністрів УНР на чолі з П. Пилипчуком, а в силу цього – посиленням незадоволення серед частини вищих офіцерів армії УНР, які вважали, що прем'єр-міністр і його однопартійці (зі складу УНРН) в уряді несуть головну відповідальність за деструкцію інтернованих українських військ у таборах. Зокрема, вони вважали політиків винними у тому, що розподіл коштів з державної скарбниці (у т.ч. й тих, що надходили від польського уряду) відбувався не в інтересах вояцтва, які були змушені витримувати усі негаразди таборового життя, не маючи майже жодних матеріальних ресурсів для збереження власної військової організації.

Ймовірно, що саме такі переконання призвели до визрівання у частини генералітету армії УНР крайнього незадоволення, підштовхнувши її до розробки планів насильницького усунення кабінету П. Пилипчука від влади. З нотаток, зроблених начальником відділу пропаганди міністерства преси і пропаганди УНР Назаром Гнатюком у своєму особистому щоденнику, можна дізнатись про уявні чи дійсні плани та персональний склад «військової змови» генералів армії УНР, які нібито планували повалення уряду П. Пилипчука. До числа «змовників» належали: військовий міністр уряду УНР генерал В. Павленко (майбутній прем'єр-міністр нового уряду), генерали А. Масляний (МЗС), Н. Никонів (МВС), П. Єрошевич (народне господарство), В. Петрів (військовий міністр), О. Чехович (юстиція), І. Омелянович-Павленко (державний контролер); полковники Бракер (?) (освіта), М. Садовський (преса та пропаганда), А. Чайковський (державний секретар). Плани «змовників» нібито передбачали виїзд автомобілем до Тарнова групи озброєних вояків для арешту та вивезення до табору Стшалково членів діючого уряду – П. Пилипчука, А. Ніковського (належав до числа членів Української партії соціалістів-федералістів – *авт.*), О. Ковалевського та М. Багриновського, де останні мали утримуватись на таборівій гауптвахті (під доглядом генерала Н. Никоніва) [6]*.

* Крім цього щоденникового запису автор статті не має жодних інших документів, що підтверджували би існування «військової змови» серед генералів армії УНР, але той факт, що після свого звільнення з-під арешту, здійсненого польською поліцією, В. Павленко ще кілька днів продовжував залишатись у готелі «Бристоль», а т.в.о. військового міністра П. Єрошевич уникав застосовувати до нього будь-які дисциплінарні заходи, і зокрема – відправляти останнього до од-

Приступити до реалізації цього плану передбачалось 1 листопада 1921 р., але у силу невідомих причин 30 жовтня 1921 р. тимчасово виконуючий обов'язки військового міністра та командарма генерал-хорунжий В. Павленко звернувся до С. Петлюри з рапортом (ч. 102), в якому просив останнього прийняти свою відставку зі служби (можливо, що це було частиною цього плану – *авт.*) [4, арк. 25]. Але напевно що головним чинником, який завадив змовникам діяти рішуче, став авторитет С. Петлюри у середовищі українського вояцтва (зрозуміло що не усього), який був настільки високим, що «гарячі голови» зрештою не ризикнули піти цим шляхом.

Прикметне, що 3 листопада 1921 р. черговим своїм рапортом (ч. 102/а) В. Павленко пояснив причини свого рішення тиском на нього «групи всім відомих жуликів (П. Пилипчука, О. Ковалевського, А. Ніковського та М. Багриновського)», з якими він «мав сором хоть і тимчасово на протязі 3-х місяців бути у Кабінеті й які за час свого хазяйнування принесли Армії непоправиму шкоду». Не маючи моральних сил надалі це терпіти, генерал «покарав душу цього брудного гуртка О. Ковалевського» та висловив сподівання, що діяльність згаданих «жуликів і ріжних «мальчиків із Одеси», які приносять Армії стільки шкоди» буде припинена, а в майбутньому вони понесуть «заслужену кару», а також просив «схоронення честі Армії» та його військової гідності [4, арк. 25].

Ще за два дні В. Павленко вже класифікував названих осіб «бандитами», «провокація яких набирає безобразних форм» (рапорт військового міністра ч. 103 від 5 листопада 1921 р. С. Петлюрі). На його думку, вони деморалізуюче впливали на армію УНР, а В. Павленкові погрожували висилкою з Тарнова, з огляду на що останній просив «про захист» перед тим, як він вживатиме щодо цих осіб самостійних дій [4, арк. 25].

У цьому контексті видається дуже важливим здійснити реконструкцію того, як власне відбувалось «покарання» міністра О. Ковалевського, про що можна дізнатись з недатованого листа останнього, адресованого В. Павленку [7], а також із щоденника начальника відділу пропаганди міністерства преси і пропаганди уряду УНР Назара Гнатюка [6],

ного з таборів інтернованих (як того вимагали деякі міністри уряду УНР), змушує задуматись про причини такої його нерішучості. Щоправда, П. Єрошевич пізніше пояснював це своєю «затероризованістю», продемонструвавши при цьому на одному із засідань Ради міністрів сліди завданих йому ударів на руці – *авт.*

який 5 листопада 1921 р. (очевидно що зі слів міністра – *авт.*) занотував перебіг цього конфлікту.

Щоденниковий запис містить більше подробиць зустрічі двох міністрів і розмови, яка відбувалась при цьому, тому доцільно почати саме з нього. Отже, дець пополудню О. Ковалевський вийшов зі свого номеру до холу готелю, після чого був запрошений ад'ютантом військового міністра до кабінету В. Павленка. Люб'язно зустрівши колегу, генерал почав розмову з того, що заявив про konieczну необхідність запровадження військової диктатури та запропонував підтримати підготовлений ним відповідний закон. У відповідь О. Ковалевський запропонував внести його на обговорення Ради міністрів УНР, заявивши при цьому, що він виступатиме категорично проти його ухвалення.

Тоді В. Павленко замкнув двері на ключ, дістав з кишені револьвер і приставивши його до лоба О. Ковалевського, заявив: «Годі вже панувати шпакам (тут: цивільним – *авт.*) над нами військовими. Що це: купка енерів (від перших літер назви Української народно-республіканської партії – *авт.*) захватила в свої руки владу й виробляє з нами що хоче. Я вже досить підтягнув сил і розжену Р[аду] М[іністрів]. Тепер тільки ми, військові, повинні правити...».

Вислухавши цю репліку військового міністра, О. Ковалевський кинувся до дверей, бо йому здалось, що у дверях залишився ключ. Це, очевидно, викликало спалах гніву у генерала, який напевно перестав контролювати свої дії, бо наблизившись до О. Ковалевського – завдав йому сильного удару палицею по руці. Після цього знову приставив револьвер до скроні О. Ковалевського та ще тричі вдарив його палицею, потрапляючи нею в руку, якою той, очевидно, намагався захиститись від ударів. Після цього з В. Павленком стався, як зазначає Н. Гнатюк, «припадок», і генерал без сил опустився у крісло. Скориставшись цим О. Ковалевський зумів забрати у нього ключ, відкрити двері та врятуватись втечею [6].

Аналогічна інформація міститься й у згаданому листі О. Ковалевського з єдиною додатковою деталлю – одлущувавши міністра палицею – В. Павленко додав при цьому, що до цього його змушує «оборона честі армії» [7]. Поінформувавши прем'єр-міністра П. Пилипчука про цей інцидент, О. Ковалевський викликав лікаря для медичного засвідчення завданих йому побиттів.

Як впливає з медичної довідки, підписаної

запрошеним до О. Ковалевського лікарем Розенблітом, завдані удари О. Ковалевському були настільки сильними, що дало підстави лікарю класифікував завдані йому побої як «тяжкі», а «загальний стан здоровля в зв'язку з понесеною контузією» як «дуже слабкий». Зокрема, на момент запрошення лікаря О. Ковалевський був «напівнепритомним», з дуже слабким пульсом (40 ударів на хвилину), «дихання ледві примітно»; на його лівому виску кровоточила рана шість сантиметри завдовжки і три сантиметри в ширину, вся ліва рука і плече були у дуже набряклому стані, так що О. Ковалевський не міг робити цією рукою жодних рухів. «Вся ліва рука завдяки страшній травмі та великому кровоізліянню (крововиливу – *авт.*)» підшкірних вен, була цілком сина» [8]*.

Такі дії В. Павленка О. Ковалевський справедливо розцінив як «звичайний бандитизм», але не вважав доцільним привертати до них надмірну увагу громадськості, аби не давати більшовикам додаткових підстав для компрометації уряду УНР. На думку О. Ковалевського, жодні принципи не можуть доводитись такими аргументами, а «хуліганство не є й не може бути засадою державної роботи», але очевидно, що для В. Павленка – вихованого «в умовах казарми, матірщини, нагая, револьвера, крові» була цілком неприйнятною думка про, що «свобода переконань, боротьба принципів, ідея [...] то єсть повага до чужих поглядів, що то єсть демократично-державний лад, який забезпечує кожному волю думки й культурної її оборони». На глибоке переконання О. Ковалевського, В. Павленко не мав права виступати в імені армії, бо «армія не нападає на беззбройних і не обороняє свої погляди ножем, палюгою або револьвером», і коли у відповідь на всі аргументи О. Ковалевського та його колег з боку В. Павленка лунала тільки матірщина, це тільки компрометувало «в страшний спосіб гідність нашого війська» [7].

Але найголовнішим на думку О. Ковалевського було те, що за В. Павленком стояла тільки «згряя «фахівців», непевного елементу [...]», між тим національно свідомий елемент не підтримував і не міг підтримувати «методів убійств, бандитських нападів та погроз», які на думку О. Ковалевського, культиву-

* Але до такої оцінки фізичного стану О. Ковалевського слід ставитись з певною обережністю, бо лікар Розенбліт перебував з О. Ковалевським у тісних ділових стосунках, а також належав до однієї з ним партії (Української народно-республіканської партії). Все це дає підстави припустити ймовірність перебільшення завданих йому травм – *авт.*

вались у військовому міністерстві В. Павленком. Відтак, всі заяви останнього про «розходження» О. Ковалевського та його однопідданих з армією не мали жодних підстав, бо їх «сумління перед народом» залишилось не заплямованим, і вони й надалі керуватимуться у своїй діяльності «тільки добром нашої сплюндрованої, але великої країни». Насамкінець О. Ковалевський зазначав, що коли у В. Павленка є «хоч крихта незаплямованого сумління й чести», він не стане побільшувати собою лави ворогів української справи, якщо ж ні – то «життя піде своїм шляхом» та подолає цю авантюру генерала [7].

Наступного дня прем'єр П. Пилипчук повідомив про цей інцидент Головного Отамана та запропонував йому взяти під арешт генерала, але С. Петлюра заперечив доцільність цього, заявивши, що В. Павленко буде покараний ним в інший спосіб. Прихід В. Павленка 4 листопада до кабінету П. Пилипчука (за його відсутності) та залишене ним усне запрошення для прем'єра зайти до нього для розмови, спонукало П. Пилипчука вжити власних заходів для арешту В. Павленка польською поліцією.

Того ж дня (4 листопада) начальник Центрального бюро біженців з України А. Зибенко, під «моральним тиском» двох не названих міністрів уряду УНР, написав заяву до прокурора РПП у Тарнові, в якій поінформував про цей інцидент і клопотався про арешт В. Павленка. Зокрема, у цій заяві генералу інкримінувався напад «на біженця з України Олександра Ковалевського», під час якого останнього було завдано тяжких побоїв «і при тому загрожуючи його життю». На думку автора заяви, небезпечним було й те, що В. Павленко мав при собі вогнепальну зброю (револьвер), що загрожувало й іншим особам. На цій підставі Бюро просило комісаріат «зарядити негайне арештування» Павленка, а також причетного до цієї справи Шевчука (ад'ютанта військового міністра), «а також тих осіб, котрі в спілці з ним при арештуванні ставили б опір» [5, арк. 12].

Одночасно прем'єр-міністр П. Пилипчук, не бажаючи наражати себе на перспективу розмови з В. Павленком з непередбачуваними наслідками, кілька днів не з'являвся на своєму робочому місці, що ускладнювало роботу всієї Ради міністрів УНР. До того ж – присутність В. Павленка у «Бристолі» непокоїла й інших членів уряду та вищих урядовців (А. Ніковського, М. Багриновського, Шиянова, Крижанівського), які «провалили» проект закону про військову диктатуру в юридичній

раді (комісії) при уряді УНР. Але особливе непокоєння прем'єра та міністрів викликали чутки про існування «військової змови», про що П. Пилипчукові 6 листопада 1921 р. повідомив генерал О. Удовиченко [6].

Зрештою, 7 листопада польська влада відреагувала на подану заяву – цього дня В. Павленко був арештований, після чого провів одну добу у кримінальній в'язниці, з якої його було звільнено заходами генерал-поручника П. Єрошевича. У поліції заявили, що їм не було відомо, що В. Павленко є генералом армії УНР, бо у заяві його ранг зазначений не був, а статус його особи було окреслено як «біженець В. Павленко». Очевидно, що це не відповідало дійсності, бо В. Павленко не належав до цієї категорії громадян УНР, відтак Бюро біженців не мало юридичного права звертатись з проханням про його арешт [5, арк. 11-11зв.].

На думку П. Єрошевича, генерал В. Павленко, який 3 листопада передав йому свої обов'язки воєнміна та командувача армією, став жертвою «провокаторських та злочинних елементів», які «розповсюджували чутки про якийсь військовий заговор». Вище військове керівництво армії УНР П. Єрошевич назвав «гуртком полуголодних, полуобідраних людей», які «офірно (жертвовно – *авт.*) виконували свій довг», попри те, що весь час перебувало у надзвичайно тяжкому матеріальному становищі [5, арк. 11зв.].

Але ця обставина жодним чином не могла виправдати тих методів фізичного насильства, до яких вдався генерал В. Павленко у намаганнях переконати свого візаві О. Ковалевського, відтак ця історія мала своє продовження у грудні 1921 р., коли рада міністрів УНР своєю окремою постановою порушила справу про судову відповідальність В. Павленка [4, арк. 59]. Але розслідування цього вчинку генерала нічим і не закінчилось, бо слідча справа В. Павленка так і не дійшла до суду (даний сюжет потребує додаткових архівних розшуків у ЦДАВО України – *авт.*).

Однозначно оцінити діяльність В. Павленка на посаді військового міністра Уряду УНР є дуже складним завданням. З одного боку останній мав безперечні заслуги перед державою та Військом УНР (його робота на посаді міністра була позитивно відзначена С. Петлюрою), з іншого боку він нічого не зробив для того аби скоротити штати центральних апаратів у Тарнові (т.ч. й військового міністерства). Його наступник на посаді військового міністра – генерал-хорунжий А. Вовк, якого

було призначено невдовзі, вже за кілька днів свого урядування дійшов висновку про недоцільність утримання 300 осіб центрального апарату у Тарнові, які «ходять без діла, чекають лише на марку й не певні про завтрашній день». А. Вовк вважав, що система урядування мала бути реорганізована негайно, а кількість співробітників «урядового центру» – обмежена 50-75 особами, «здатних до творчої державної праці». Конче необхідним було й наведення порядку з витратами коштів з державної скарбниці, коли би саме «Армія була першим об'єктом опікування Уряду», без чого жодна «продуктивна праця» була би неможливою [4, арк. 32-32зв.].

На слухну думку А. Вовка, праця військового міністра не повинна була полягати у «випрашуванні дозволу на асигновку по самим невідкладним потребам життя Армії», бо про «тих лицарів, які мужньо боролись за Батьківщину і які ще з більшою міжністю й терпляче чекають на нову працю в боротьбі за незалежність своєї Країни» слід подбати у першу чергу, так щоби проблема забезпечення потреб інтернаційної Армії УНР стала наріжним каменем діяльності всіх урядів. З огляду на це Уряд УНР «в сучасних умовах мусить бути цілком військовим», але не за своїм складом, а «лише по духу, по розумінню надзвичайної ваги справи Армії», даючи «їй все, що дозволять ресурси Державні» [4, арк. 33-33зв.].

Такого ясного розуміння нагальних потреб, що стояли перед інтернаційною армією УНР, В. Павленко швидше за все не мав, хоча напевно щиро прагнув поліпшити її становище. Фізичне покарання колеги-міністра, до якого він

вдався, було абсолютно неприйнятним – він не мав ніякого морального права так чинити за жодних обставин. Такий його вчинок фактично поставив В. Павленка поза армією, і надалі у Польщі він перебував на цивільному становищі як звичайний український емігрант. Попри свої кваліфікації та досвід В. Павленко не зміг у достатній мірі адаптуватись до життя в еміграції, а у другій половині 1920-х рр. прийняв фатальне для себе рішення повернутись до СРСР. Цей крок прямо свідчив про те, що генерал на якомусь етапі зрадив ідеї української незалежності, хоча, можливо, і не став співробітничати з більшовиками – на користь чого свідчить його рід занять у СРСР (колгоспний сторож). Після повернення В. Павленко замешкав на Кубані, де й скінчив свій земний шлях під час голодомору (1932 р.).

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Коваль Р. Віктор Павленко, генерал-хорунжий Армії УНР // Нариси з історії Кубані. (ukrlife.org/main/kubann/1content.htm);
2. Ковальчук М.А. Симон Петлюра та військова опозиція в армії УНР у 1920-1921 рр. // Український історичний журнал. 2005. № 1. С. 97-108.
3. Тинченко Я. Офіцерський корпус Армії Української Народної Республіки (1917-1921). Київ, 2007. Кн. 1. С. 322.
4. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (далі – ЦДАВО України). Ф.1075. Оп.2. Спр.473. Арк.25.
5. ЦДАВО України. Ф.1075. Оп.2. Спр.476. Арк.12.
6. Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu (ZNiO), рękopis 22/53/11 (Щоденник начальника відділу пропаганди міністерства преси та пропаганди уряду УНР Н. Гнатюка, запис від 12 листопада 1921 р.).
7. ZNiO, рękopis 22/53/9 (Недатована копія листа О. Ковалевського до генерал-хорунжого В. Павленка).
8. ZNiO, рękopis 22/53/9 (Копія протоколу медичного огляду О. Ковалевського від 3 листопада 1921 р., 15.30 пополудні, Тарнів, підпис – Розенблїт).

Срібняк Ігор Генерал В. Павленко vs міністра О. Ковалевського: спроба реконструкції конфлікту між двома членами уряду УНР в екзилі (за матеріалами ЦДАВО України та ZNiO)

У статті йдеться про конфлікт між двома міністрами уряду УНР в екзилі – військових справ генералом Віктором Павленком та преси і пропаганди Олександром Ковалевським. До його виникнення призвели обґрунтовані підозри частини генералітету армії УНР у тому, що розподіл коштів з державної скарбниці (у т.ч. й тих, що надходили від польського уряду) відбувався не в інтересах вояцтва, які змушені були витримувати усі негаразди таборового життя, не маючи майже жодних матеріальних ресурсів для збереження власної військової організації. Під час однієї із зустрічей з О. Ковалевським В. Павленко вдався до фізичного насилля щодо нього, погрожуючи при цьому зброєю та завдавши йому побойв. Такий його вчинок фактично поставив В. Павленка поза армією, і надалі у Польщі він перебував на цивільному становищі як звичайний український емігрант. Попри свої кваліфікації та досвід В. Павленко не зміг у достатній мірі адаптуватись до життя в еміграції, а в другій половині 1920-х рр. прийняв фатальне для себе рішення повернутись до СРСР.

Ключові слова: міністр, уряд УНР, генерал, армія, інтернаційні, Павленко, Ковалевський

Срібняк Ігорь Генерал В. Павленко vs министра О. Ковалевского: попытка реконструкции конфликта между двумя членами правительства УНР в изгнании (по материалам ЦДАВО Украины и ZNiO)

Статья посвящена рассмотрению конфликта между двумя членами правительства УНР в изгнании – военных дел генералом Виктором Павленко и прессы и пропаганды Александром Ковалевским. К его возникновению привели обоснованные подозрения части генералитета армии УНР в том, что распределение средств из государственной казны (в том числе и выделявшихся польским правительством), проводилось не в интересах интернированных воинов-украинцев, которые были вынуждены преодолевать все тяготы лагерного существования, не имея почти никаких материальных ресурсов для сохранения собственной военной организации. Во время одной из встреч с А. Ковалевским В. Павленко, угрожая применить оружие, нанес министру несколько ударов палицей. Такой шаг фактически поставил

В. Павленко вне армии, и в дальнейшем он находился в Польше на гражданском положении как обычный украинский эмигрант. Несмотря на все свои квалификации и опыт, В. Павленко не сумел в достаточной степени адаптироваться к жизни в эмиграции, и во второй половине 1920-х гг. принял фатальное для себя решение возвратиться в СССР.

Ключевые слова: министр, правительство УНР, генерал, армия, интернированные, Павленко, Ковалевский

Sribnyak Ihor General V. Pavlenko against Minister O. Kovalevsky: an attempt to reconstruct the conflict between two members of the government Ukrainian People's Republic in the exile

The unnecessary existence of interned army soldiers of the UNR in the camps in 1921, as well as the inability of the government headed by P. Pylypchuk to take effective measures to improve their position, has led to increased dissatisfaction among the high ranking officers of the UPR Army. The officers believed that the prime minister and his party (from the UNRW) in the government were primarily responsible for the destruction of interned Ukrainian troops in the camps. In particular, they considered politicians guilty of the fact that the distribution of funds from the state treasury (including those received from the Polish government) did not take place in the interests of battles, who were forced to withstand all the inconveniences of camp life without almost any material resources to maintain their own military organization.

It is likely that these convictions led to the utmost dissatisfaction with the part of the General Staff of the UPR Army, pushing them to develop plans for violent removal of the Cabinet P. Pylypchuk from the authorities. The Minister of Military Affairs of the UNR, General V. Pavlenko, also belonged to the dissatisfied government, attempts to persuade members of the Council of Ministers to redress the available financial resources in favor of the army were ineffective. The reluctance of part of the ministers to recognize the priority of state expenditures for various needs of the army has led to an increase in the conflict between them on the one hand and V. Pavlenko on the other. In the end, he acquired completely unacceptable forms, when the latter resorted to physical violence against Minister of the Press and propaganda of the Government of the UPR, O. Kovalevsky, threatening with this weapon and causing him beatings.

In fact, such a deed put V. Pavlenko outside the army, and in the future in Poland he was in a civil position as an ordinary Ukrainian emigrant. Despite his qualifications and experience, V. Pavlenko was not able to adapt sufficiently to life in emigration, and in the second half of the 1920's adopted a fatal decision to return to the USSR. This step directly testified that the general betrayed the ideas of Ukrainian independence at some stage, although perhaps he did not cooperate with the Bolsheviks.

Keywords: minister, government of the UNR, general, army, interned, Pavlenko, Kovalevsky

Надійшла до редакції 06.04.2018 р.